

Abonamentul:Pe un an 3 coroane.
Pe jumătate de an 4 cor.Pentru România și alte
țări străine pe an 10 cor.Un număr singuratic
10 fileri.

PROGRESUL

Redacția și Admini-
strația Nr. 817.

Telefon Nr. 29.

Apare în fiecare
Simbătă.

Inserate după învoială.

Manuscrise nu se
înapoiază.

Osînda „Progresului”

de Gheorghe Jianu.

II.

În numărul precedent am arătat cum în dorul nostru de a îndrepta lucrurile, înloc de a fi apreciați, forurile noastre bisericesti ne-au făcut cea mai cumplită nedreptate, dînd ascultare calomniatorilor. Și ca să arătăm netemeinicia acuzatorilor noștri, ne vedem siliți a repăși pe rînd articolele de cari am făcut pomenire în numărul trecut, ș'anume (Nr. 10 din 1910):

Ce-i biserica?

„Biserica este societatea oamenilor, cari trăesc după învățăturile lui Cristos”, adică societatea oamenilor buni și de omenie, blînzi și mihoși, cari prin adevărata lor religiozitate împodobesc omenirea. Eată singura definiție a bisericii, celdintăi așezămînt cultural al Românilor din această țeară.

Și cum religia creștinească a orînduit neamurilor îmblînzite să se adune în zile mari în casa de rugăciuni, spre a-și cultiva moravurile prin rugăciuni și fapte bune, avînd înainte de toate a primi învățătură și povești dela altar, creștini, chemați prin glăsuirea clopotelor, se adună la slujbele dumnezeiești în Casa lui Dumnezeu, căreia din bătrîni încă i-s'a dat înîmplător numele: *biserică*. Astfel oameni confundă mereu biserica *vie*, biserica *devărată*, întemeiată de Isus Christos, cu „biserica” de cărămizi, zidită, cu zina sau cu ruptul, de culare arhitect, în stil bizantin sau modern.

Deci „bisericoși”, cari se întrec a face danii pentru „sfința bisericii”, încă pot fi oameni buni, tragîndu-și uni chiar și dela gură pentru a putea dăruia o cădelniță, sau un steag nou la biserică. Pentru fapta lor „creștinească”, epitropi le mulțumesc, zicîndu-le cu gura plină citeun „bogdaproste”, uneori li-se scriu „evlavioșilor” astora și dîtiranabi prin ziare. Rar se pomenesc însă pe undeva creștini, mai luminați, cari să știe desclini *biserica vie*, biserica *ideală* a lui Christos, de *biserica cea rece*, făcută, după pogoadă, uneori și de zidari necreștini.

Cînd predam religia dela catedră, mă siliam să-mi fac datoria a explica, și cu graiul și cu slova, atît băeților cit și poporului, să se închine la adevărata biserică imaginată, care ar fi să înfăture pipăibilitatea grosolană, laudînd și mărînd pe Dumnezeu cel spiritual, nu numai făcîndu-și nenumărate mătăni la catapetasma aurită a bisericii, ceiace — fără iubire de oameni — e numai un păgînism gol.

Înzădar. Băeți, liberi încă de prejudecată, mă înțelegeau, dar... cu adulți am pășit-o. Oameni mai blăjîni, cînd mă auziau vorbind „așa slobod”, își făceau cruce... rugîndu-se pentru scăparea mea de ghena, ear uni dintre cărturari, ajunși în slujbe bis. pe baza mentalității lor, mă țineau până și de „ateu”.

La un examen elevi mei răspundeau cu pătrundere, că „bisericoși” sînt oameni cei buni, cari țin la învățăturile lui Christos, ear „bisericiani”, cari înafară de slujba rituală n'au niciun Dumnezeu în sufletul lor, înzadar bolborîdesc rugăciunile — ca păgîni ș. a. m. d.

Ca urmare, mă pomenesc într'o dimineață la o plimbare, că un antestător îmi cere cont, că de ce propag „idei ateiste” în școală, ear un altul, și mai necreștin ridicînd hulă asupra mea, că „parohieni nu sînt mulțumiți” cu mine

pentru că le nesocotesc obiceiurile religioase... Ca om cu simțire a trebui, deci, să mă retrag dela catedră...

Nu-i destul nici atîta, dîncînd-încînd se măi găsește și astăzi ici-colea „creștini” cari — pe furîș — mă elevetesc ș'acuma zicînd, uni că's potrivnic al preoșilor, alți și mai necreștători, mă acuză că's *ateu* și pace. Se păzesc însă cînd îmi trîntesc sentința — „să nu se audă”, căci, de... n'ar vrea să se strice cu nimeni... Cu alte cuvinte nu cumva să ajungă în corn de capră, avînd a se întemeia: de ce adevă așa fi eu *ateu*.

Astfel nedîndu-mi-se prilejul a ajunge în contact spre a mă putea da în vorbă direct cu ocăritori mei, nu-mi rămîne decît că într'un număr viitor să dau lămuriri fie și pe calea aceasta. O fac, nu pentru a mă apăra personal de elevetori cari își vor încreși fruntea la citirea acestor rînduri. Nu. Pentru feiul meu de a gîndi, și mai ales pentru unele mici biruințe ale conduitei mele ca societate devotat, pizmătăreși mi-au născocit și alte ciudățenii. Mi-am auzit în mai multe rînduri, că's așa și pe dincolo, leneș, țifnos, *ateu*, slab de inger încît o să închin necuratului și acest mic standard cultural; ba s'au găsit nesocotiți cari au pătruns și până în sanctuarul familiei mele, criticîndu-mă până și ca familist. Știu însă că elevetirea istovitoare nu se poate opri decît prin puterea culturii, singura curățitoare de invidia și vrajmășia omenescă. Eată de ce am socotit a nu fi de prisos ca într'un număr viitor să mă dau în vorbă asupra oamenilor buni și a oamenilor răi din societatea noastră românească, încercînd pe cît îmi vor îndădai puterile, a arăta: cine sînt teiști și cine sînt atești noștri.

(Nr. 11 din 1910):

„Teiști” și „atești”.

„Bisericoși noștri, neavînd o idee clară despre biserica *cea vie*, nu se închină la virtuțile omenesti, ci-și fac mătăni la obiectele neisufletești din biserica-casă de rugăciuni, admirînd și preamărînd pe preoși cari (înloc să citiască și să explice în mod firesc) cîntă trăgănat textul povăitilor al evangheliilor, cum și cîntăreși din strană cari o duc „mai sus”. Li-se zice „bisericoși” pentru că cercetează biserica, postesc, se cuminecă, pun crișarul la „tasuri”, plătesc regulat cultul, și dacă se rupe vr'un steag la „biserica”, cei mai bănoși nu hesită a face altul nou. Ceice nu pot împlini altele „datorințe”, nu vin aleși în corporațiile bisericesti; pe alocuria nici nu sînt admiși, la ortodoxi în lista membrilor sinodali (§. 6...?), ear la catolici în senatele școlare, sub cuvînt că „nu-și împlinesc datorințele parohiale”.

Într'o broșură („Potpourri” 1901) scrisesem un articol mai temeinic referitor la aceste „Chestiuni culturale”. Un cărturar d'ăi noștri, director de ziar, cerîndu-i să menționeze apariția cărții, m'a admoniat într'o scrisoare particulară, să nu mă ating de „biserica”. Nu mult după aceia mă pomenesc că toate „Chestiunile culturale”, tratate cu seriozitate în broșura mea, apar într'o altă formă (beletristică) în ziarul de subt conducerea celuice mie mai înainte îmi zisesse „Hands off”. Cînd l-am întrebât de cauza acestei inconsecvențe, mi-a răspuns, că una-i cînd o îndrumare vine dela un neatoritar ca mine, și alta-i cînd *aceiași idei* pornește dela un om mai vrîstnic, cum era și autorul anonim, căruia nu i-se puteau răspînge părerile. Decî, cum la noi nu pot străbate decît părerile „vrîstnicilor”, neajunsurile din biserica noastră strămoșească, nu se pot ușor schimba înspre bine, căci „în biserica

reforma ucide religia”, a zis Bolintineanu. Curat aici vine vorba: *Vide meliora, proboque, deteriora sequor*...

Însîrșit, cum acele „Chestiuni culturale” n'au putut prinde de-afîta vreme, rămînd aproape zece ani de zile nebagate în seamă, nici acum nu-i nădejde a se putea sfredeli bezna cutropitoare în care-i învăluită credința „bisericoșilor” noștri.

Mobilul sufletesc care mă face să scriu aceste rînduri culminează, deci, în a arăta cu degetul cine sînt „teiști” și cine sînt „atești” noștri.

După normele religiunii biblice, teiști se numesc oameni cari, înafară de Dumnezeu cel adevărat, nu cred, ca păgînii, și în făpturi neisufletești (Porunca 1-a), potrividu-și viața și faptele după învățăturile lui Christos, ear „atești”, după accepția generală a teologiei, sînt oameni (cei răi), cari neagă existența Stăpînului de sus. Atîta știm și noi laicimea despre „teism” și „ateism”. Incolo știm că nici criminalului osîndit la moarte nu i-se intercalează în sentință și învinuirea de *ateu*.

Cunosc oameni cari nu știu și nu țin deloc poruncile dumnezeiești, nu postesc, nici chiar la Vinerea-neagră, nu se cuminecă, nu umblă la biserică (decît la zile mari, cînd pot fi văzuți de mulțime), nu iubesc pe nimeni, uneori egoiști până și față de copii lor proprii, dar cari, fiindcă din nepricepere ori din vielenie, nu slobod niciodată vr'o vorbă legănată asupra obiceiurilor, nefrumoase ce s'au încuibat în biserica noastră, nu ajung a fi jiguiți, cum am pășit-o bunăoară și eu unul, din singurul motiv că am îndrăznit să propag cu graiul și cu condeiul dezrobirea elevilor mei de credințe deșarte.

După logică, în senz vulgar... *om de dumnezeu* (teist) e omul bun, blînd, milos, și de omenie, care ține poruncile dumnezeiești, nefăcînd nimăruia niciun rău, și ajulînd semenilor săi unde poate și din cît poate. Dimpotrivă, *ateist*, în senzul științii teologice *n'au existat nicînd*, pentru că nicînd decînd e lumea nu s'a pomenit trac de om care să tăgăduiască existența ziditorului și ocîrmuitorului tuturor văzutei și nevăzutei, decît numai diferitele popoare în diferite epoce și l-au imaginat, după evoluția gîndirii, uni într'un fel, alți într'altul. *Ateu* se poate numi, deci, nu celce arată rățacirile și scăderile unei instituțiuni, ci făcătorul de rele, cum și egoistul nefăcător de bine. Orcit de vulgară, această părere nu se poate răsturna nici cu mîntea, nici — cu umărul.

Întreb acum, pe ce temeii aung eu să fiu batjocurit de *ateu*? Mărturisesc și locul acesta, cum nu mă sfîesc nici a ceea ce recunoștesc orce am grăit în orice loc, în orice vreme, că unu pe cît urăsc aberațiunile unor preoși d'ăi noștri, peatita prețuesc pe slujitori cei vrednici ai altarului.

Postesc (firește numai citeva zile în an) și mă cuminec în fiecare an, alături de toți ai mei din familie. N'am făcut și nu fac nimăruia niciun rău. Ajut și altuia pe cît și din cît mi-se poate. Iert multe. Iert ca șapte. Cred vicinic în biruința binelui. Dar, cum din iubire se naște iubire, și din răutate ear răutate, optcel mai recunoscător către binefăcător, în același timp, însă, apărîndu-mă de pizmătăreși, ajut, pe unde mi-se dă prilejul, ca blăstămăția omenesască să se descarce tot în eapul blăstămăților. Și asta o fac, liniștit, după pilduirea blîndului Nazarinean, care încă a înfruntat cu asprime pe cei păcătoși. Astfel și despre elevetori cari te acuză netamo-nevamo că ai furat lingura de argint, susține și scriptura că nu's „oameni de dumnezeu”, ci — diabolii, ear *deaboli nu se pot*

socoti între „teişti“, cum nici draci n'au ce căuta între îngeri.

Eată, deci, unde trebuie căutată răspîntia „teiştilor“ și „ateiştilor“ noștri. Hulitori, cum nu se pot întîlni pe cărerile vieții publice cu oameni de omenie, tipă ca din gura șarpei, că ceice nu seamănă cu dișii sînt așa și pe dincolo. La rîndul meu eu, ca dascăl, arăt rătăcirea, nu din răzbanare, ci dorind a-î vedea porniți pe calea pocăinții. (Va urma).

Ce-î știința?

H. Lechatelier publică în „Rev. scientifique“ un articol cu acest titlu. E atît de lămurit, deși nu cuprinde lucruri noi. E cuatît mai de nevoie, cuscit metoda științifică are rost, nu numai în ceice se cheamă știință în înțeles îngust, ci în toată conducerea vieții orî pe ce teren de activitate.

Lumea nu-î haos, ci e supusă la oareșicării legî. Ființele viețuitoare sînt înrudite între ele, viața lor se petrece după anumite legî. Ba chiar între fenomene ce păreau cutotul străine unele de altele, oameni geniali au descoperit legătura, astăzi vădită și celor mai puțin înzestrați. Sadi Carnot a arătat legătura strînsă între fenomenele căldurii și cele mecanice. Berthelot a dovedit că se pot face combinații organice înafară de lucrarea vieții și ca legile chimice obișnuite în lumea minerală au putere și în cea organică. Pasteur a arătat legătura ce este între viața unor ființe microscopice pe deoparte cu boalele molipsitoare, ear pe de alta cu fermentațiile (dospirile) cele mai felurite (alcoolică, acetică etc.).

Așadar fenomenele naturale, transformările neîncetate ale lucrurilor și ființelor din lume, se fac după legî ce putem descoperi. Prin aceste legî sîntem în stare a prevedea ce se va întîmpla în cutare sau cutare împrejurare. Știința urmărește cunoașterea acestor legî.

E mare greșală a crede că se cuvine numele unor fenomene anevoe de cercetat și pentru studiarea căroră trebuie laboratoare constisitoare.

Deasemenea pare a se crede că putem

numi Știința numai studiul mișcării trupurilor cerești, fenomenelor electrice, transformării feluritelor corpuri. Și totuși păstori cheldeenî, cari nu urmăreau în nopțile senine mersul stelelor și planetelor, — făceau știință, ca și candidați la doctorat în științele de azi, cari fac teza, adunînd măsuri privitoare la căldură produse în reacțiunile chimice.

Intre păstori cheldeenî și Newton, descoperitorul legilor gravitației este deosebire numai de grad, nu de calitate. Și uni și alți făceau știință.

Invățatul care studieze însușirile radiului face știință, dar tot știință face și bucătăreasa, care măsoară cu ceasul în mină timpul trebuitor unui ou spre a ferbe, dar a rămînea moale. Și ea stabilește relația între cei trei factori ai unui fenomen: timpul, temperatura și închegarea albuminei. Oameni cu bun simț, în stare a observa și judeca, fac știință mereu.

Cînd metodele științifice se vor căpăta chiar din școalele primare, o epocă nouă va începe pentru omenire.

Știința ne'nvață un lucru de cea mai mare însemnătate că sînt legî la cari înzadar am încerca să ne împotrivim. Această convenire deterministă trebuie să iese din pregătirea tinerimei. Această convingere nu numai ne scutește de încercări zădarnice în viață, dar ne dă totodată mijlocul de a lucra asupra lumii, folosindu-ne tocmai de aceste legî descoperite prin știință. Aceste legî sînt izvorul bogăției noastre.

Cunoașterea celor cari cîrmuesc lumea morală și intelectuală ne va da puțință de a lucra și asupra soartei oamenilor îmbunătățindu-o

Cunoașterea legilor naturii ne dă puțință de a prevedea și schimba în folosul nostru mersul fenomenelor. Știm asupra căruî factor, supus înfruririi noastre, trebuie să lucrăm spre a da loc la schimbări în alți, aflători mai presus de înfrurirea omenească.

Putem orienta fenomenele naturii în folosul nostru. Nu putem împiedeca zăpada din munți să se topiască în începutul căldu-

rilor, nu putem împiedeca zăpada din munți să se topiască la începutul căldurilor, nu putem nici face ca apa să curgă îndărăt spre înălțimi. Dar putem, prin canaluri și stăvilare, s'o ducem așa încît să ne fabrice electricitate și să ne ude ogoarele sau pășunile.

Multă vreme mineralele de fer, cari cuprind fosfor, nu se puteau folosi, căci dădeau oțel sfărîmicios. Să facem ca metalul cu fosfor să nu mai fie sfărîmicios, nu putem. Dar s'a găsit chip de a face ca fosforul să se ducă în gură, lăsînd ferul curat. Pedesupra zgura fosforată s'a dovedit ca îngrășămînt minunat pentru ogoare.

Și eată cum știința ne-a dat puțință de a ne folosi de mineralele de fer fosforate, nu numai spre a fabrica oțel bun, dar și pentru a sporî rodnicia ogoarelor.

Eată acum cele patru faze în cercetarea legilor naturale.

Intîia este descoperirea factorilor de cari atîrnă cutare fenomen. Aceasta descoperire o fac oameni cu multă închipuire, inventatori. Ei află legături nebănuite încă. Bessemer, celdîntăi, a arătat că unele oțeluri sînt sfărîmicioase, fiindcă au aflat că nodurile de pe rădăcinile plantelor leguminoase, prind agost din aer și-l preface în combinații cu cari planta se poate hrăni.

Branly a aflat legătura ce este între radioconductivitatea unor pulberi metalice și trecerea undelor electrice.

A doua fază este aflarea gradului de însemnătate ce fiecare factor, luat în parte, are în cutare fenomen și care din ele este mai însemnat.

Pasteur a aflat: că este legătură între dezvoltarea unor boli și viața unor ființi microscopice. Dar Lister în Anglia și Lucas-Championniéra în Franța au dovedit că ființele acestea nespuse de mici sînt pricina că atîtea operații hirurgicale duc la complicații și moarte.

Oameni cu bun simț adîncesc și precizează descoperirea celor de geniu și plini de imaginație.

FOILETON.

Nuntă fără voe.

Piesă populară într'un act de **Nicolae Vucu-Secășanu.**

Trăian: (năcăjit) Cine l-a mînat acolo, că părintele e cel mai mare potrivnic al nunților necununate. Să ști cît ne-a învățat el la religie despre stricăciunea Bănățenilor cari își fac de cap cu aceste nunți sălbatic.

Sofia: Lasă cu mama, nu te necăji, că n'o să tot mergi la școală, pănăcînd să fii tu tot pe mîna lor.

Trăian: Dă-mi de mîncare, nu mai vreau să aud vorbe d'astea. (Își caută de mîncare singur; ia o bucată de pine în mină și pleacă. Iese).

SCENA IX.

Sofia apoi Gheorghe.

Sofia: Cu tine mi-e ușor mie, numai să aducă baba Ruja ce i-am dat. (Gheorghe intră). Dar ce poate fi de vinî așa tîrziu dela popa, după ce te-a indosat de sfaturî și de predicî țî-o fi întins și masa?

Gheorghe: Ba nu, dar mi-a spus să nu fac una ca asta, mai cu seamă eu care sînt membru în comitetul parohial, și care sînt om mai de frunte în sat. Chiar, dela mine se cere să fii de pildă altora. S'a mirat cînd i-am spus că tu stai în ruptul capului să însurăm copilul. Mi-a spus că s'a înțeles și cu domnul notar, să nu îngădue muzica. Domnul notar are și poruncă dela fișpan să pedepsiască pe ceice se adună la astfel de nunți orarbe... și eu fără veselie nu fac nuntă, că atîta copil am.

Sofia: (iritată și grăbită). Cu d'astea vorbe vinî tu dela popa? Vezi, omule, n'am știut că el ne dujmănește casa noastră că nu l-ași fi primit în casă la Botez, ba eu proasta de mine mai pun crînicului în traistă păsule, mere, fuioare, tune-mi-ș (amenință cu pumnii)...

Gheorghe: Ce te mîni înzadar; m'am abătut eu și pela domnul notar, și n'ai ce-î face, nu ne lasă cu muzica, și fiindcă n'am fost oamenii lui...

Sofia: (întrerupe) De domnul notarăș nu-î smîntă, vre-o două părechî de puî la doamna și... va fi altcum.

Gheorghe: Dar gîndești tu că lui îi poruncește doamna, cum îmi scoți tu mie... (se uită la ceas). Adă prînzul, că s' douăsprezece (Sofia pleacă s'aducă vasele pentru masă).

Gheorghe: (aparte) Nu știu ce drac să fac. Să ascult de popa ori de muere?

Sofia: (venind) De muere, că ea te în-doapă cu mîncări, nu cu predicî...

Gheorghe: Dar unde-î Trăian?

Sofia: S'a dus cu vitele.

SCENA X.

Gheorghe și Sofia se așează la prînz și după ce iau cîteva linguri din blid, vine Baba Ruja, cu o sticlă în mină acoperită cu o cîrpă.

Baba Ruja: (intră) Bun prînzul!

Gheorghe și Sofia: Mulțămim d-tale, mamă, Rujo.

Baba Ruja: Tot mai trăește soacră-mea.

Gheorghe: (îi îmbie un scaun). Dar ce-î mai de nou prin sat?

Baba Ruja: Ce să fie, maichii, tot satu' vă fericește, dacă o fi să luați fata asta...

Gheorghe: Nu știu zeu, ne-or ferici ori nu.

Sofia: Ba eaca... Ascultăm de popa.

Baba Ruja: Dă-l la Dumnezeu și asta popă, cu predicile lui acuși rămîne numai cu crînicu' în biserică. Popa al bătrîn — fie iertat — n'a predicat atîta, el ne spunea numai la Crăciun, ne citia cartea dela Vlăidca, și la Paști ne spunea cite-odată și el. Aceasta este ziua care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim întrînsa..."

Gheorghe: Sînt bune predicile lui, dar ce să-î faci dacă oameni nu-l înțeleg. Dar ce ai învăluit în cîrpa aia, mamă Rujo? eară vr'un alvăluc?

Baba Ruja: Ba, maichii, nu. Uiaga voastră cu molitva dela Botez a fost uitat-o Sofia la mine, și venind la voi, eacă v'o aduc. (cătore Sofia) Ține-o, Sofio, du-o undeva să nu se spargă, că-î apă sfințită.

Sofia: (se ridică dela masă, duce sticla și ear intră către George) vrei să guști și tu, Gheorghe, din molitvă?

Gheorghe: O să gust dimineață pe inima goală, că acum sîntem după prînz.

Baba Ruja: (Rînjînd) Nu mă mai întrebați la ce am venit la voi?

Gheorghe: Nu cumva în pește... dar noi n'o să facem nuntă, mamă Rujo, că-î copilul prea tînăr.

Baba Ruja: Nu zice că-î prea tînăr, că moșu meu ear așa a fost cînd m'am măritat după el, (plînge) și eaca trăi pănă mai de an, Dumnezeu să-l ierte.

Sofia: Nu-l mai plînge, că a trecut peste șaptezeci (scoate blidurile afară).

Uni intrunesc amîndouă însușirile. Așa a fost Pasteur. Deobicei însă calitățile, de cari vorbim, sînt despărțite.

A treia fază este aflarea de relații numerice între mărimea fenomenului și a unora din factori lor hotărîtori. Această lucrare cere nenumărate măsurători, o mulțime de socoteli. Deci răbdare și stăruință mare. Legile lui Kepler despre mișcările planetelor, ale lui van't Hoff și ale lui Arrhenius asupra disoluțiunilor sînt pildă de asemenea legi aproximative. Deci stăruința, munca încordată, ne dă cunoștinți de acest grad.

Faza a patra este mult mai strălucită, dă slavă nemuritoare învățaților cari duc un studiu în faza aceasta. E aflarea formulei matematice care bagă între ele faptele comparate. Așa este legea lui Mariotte asupra compresării gazurilor; a lui Descartes asupra refracțiunii luminei; a lui Huygens asupra refracțiunii duble; interferențelor și a polarizării luminei, ale lui Fresnel; legea atracției universale a lui Newton ș. a. m. d.

Numai oameni de geniu ajung la aceste sinteze desăvîrșite, scoțînd din haosul formulilor empirice, al teoriilor mecanice sau antropomorfe, legi științifice.

În foarte multe ramuri de cercetări sîntem abia în faza întîia. Fenomenele vieții materiale și ale celor morale sînt așa de complexe, încît nu cunoaștem cudesăvîrșire niciuna din legile lor. Dar și aflarea factorilor cari lucrează asupra-le, încă e de cea mai mare însemnătate. (V. N.)

IGIENĂ.

Aplecatul e bun pentru sănătate.

Mulți se supură cînd sînt nevoiți a se apleca după ceva. Nu știu că aplecatul e un exercițiu gimnastic foarte bun. Prin aplecare se excită intestinele și alte organe de jos ale pîntecului. Aplecatul metodic promovează digestia înlăturînd grăsimea ce se îngrămădește deasupra pîntecului. Se recomandă în acest scop jocul cu bile ori goloburele de lemn, pe cari aruncîndu-le însus, trebuie să le ridicăm deciteori ne scapă și cad la pămînt.

Baba Ruja: I-a împlinit acum la Miri... Ba dragă Gheorghe, aduceți voi fata asta că are multă zestre. Tot satu' rîvnește la ea. Faceți până mis și eu p'aici, că la anu' Dumnezeu știe cine o mai fi viu...

Gheorghe: De-om și face, facem fără muzică, fără multă lume.

Baba Ruja: Seraca de mine... să vă lăsați de comedia lumii.

Gheorghe: Nu de voedar nu ne lasă domnul notar, petrucă asta nu-i cununie...

Baba Ruja (a milă): O lăsa-o barem cu cîta răchie caldă?

Gheorghe: Și asta abia până la 9 ceasuri seara.

Baba Ruja: Că numai asta să nu fie oprită.

Gheorghe (se scoală de pe scaun): Sofio! eu mă duc până la școală, că avem comitet parohial.

Sofia: Du-te, dar mai întăi, să știe și mama Ruja, ce facem?

Gheorghe: O să mă înțeleg cu părintele (iese).

SCENA XI.

Sofia și baba Ruja.

Sofia: Nu știu mamă Ruja, că n'o să mai ieși la cale cu sfaturile popilor o să facă din noi Nemți.

Baba Ruja: Așa's vremurile acuma.

Sofia: Vremi-nevremi, doar să te duci la Ion Albu și să-i spuni că fără altă înțelegere, astară vom aduce pe Florica. Spune-le să-și astringă neamurile că noi ne pregătim, cu cîta răchie feartă, macăr, cum vrea domnu' notarăș, și jără muzică.

CRONICA.

Pentru marele bal costumat, împreună cu o producție a corului vocal rom. din localitate, tinerimea d'aici se pregătește și cu frumosul joc „Romana“.

Dr. Alexandru Stoinescu din Arad a făcut la Budapesta cenzura de avocat. Felicitări!

Joi a fost înmormîntată aici soția conducătorului Tipografiei „Progresul“ **Andrei Vucovan**. Odihniască în pace!

Vaduvile pensionarilor de stat, făcînd petiție către ministeriu, vor primi, conform unei ordinațiuni recente, un adaos de 20%.

În satul **Greovaș** din vecini au fost în anul 1912 întotul 58 cazuri de moarte și numai 35 de nașteri. Trist dar adevărat!

La înmormîntarea asasinatului deputat socialist **Schuhmaier** au participat peste jumătate de milion de oameni.

Adunarea generală a Societății de tir din Oravița va avea loc **Duminecă** în 2 Martie c. la 2½ ore d. a. în localul societății.

Atragem și noi atenția țărânilor noastre din Valea Carașului asupra împrejurării că Bulgari, cari cultivau zarzavaturile prin satele noastre, ne mai întorcîndu-se în ținuturile noastre, locul lor îl pot lua agronomii noștri, cari d'atîta vreme s'au putut convinge despre rentabilitatea acestei meserii.

La București căpitanul **Goliescu**, cunoscut publicului rom. și ca încercător în aviatică, a fost prins și dat pe mina poliției pentru încercarea de a vinde unei puteri străine, pentru 1 milion de Lei, planuri de-ale statului-major român. Spre mîngăierea Românilor, ziarele de dincolo arată că inculpatul nu e Român de viță, ci un Polon care și-a fost romanizat numele.

Diferendul româno-bulgar continuă a deveni dince-înce tot mai acut.

Ministrul de culte și instrucție publică a dat un ordin, prin care oprește pe școlari dela școalele de stat și cele comunale a lua parte la înmormîntări în timpul erii.

Incurînd se vor începe lucrările pentru linie ferată între Anina și Bozovici, cum și între Bozovici — Iablanța.

Baba Ruja: Mă duc că-i tîrziu; până-și adună oameni... (iese).

SCENA XII.

Face nuntă Soafia singură și fără voea lor, n'o să mă las eu la popa (uitînduse spre fereastră, zărește pe Gheorghe venind cu preotul. Aruncă grăbită un măsai curat pe masă, trag cu mătura gunoiului...) Eată-l vine baș la noi bată-l sfinții de popă mă află nerînduită, să trag barem gunoiul cîta de pe jos.

SCENA XIII.

Sofia, Gheorghe și Preotul.

Preotul: (bătînd la ușa).

Sofia: Intră.

Preotul: (intră, după el Gheorghe) Bună ziua.

Sofia: Mulțumesc sfinției tale.

Gheorghe: Poftiți ședeți, dee părinte.

Preotul: Bine o, să șed puțin, dar e cam tîrziu de ședința comitetului (caută la ceas), dar fiind vorba despre căsătoria fără vreme a fiului d-voastre, o să întreb ce poate fi... um vă puteți și gîndi la una ca asta?

Sofia: Sînt singură, părinte, și am lipsă de ajutor în casă.

Preotul: Prin aducerea unei nurori în casă, nu-ți vei aduce ajutor, dincontră, vei avea și mai multă grijă; afară de asta mai sînt și alte urmări grele, la un an doi cînd vor fi copiii la vremea căsătoriei, o să ajungeți pe mina advocaților, cari o să vă stoarcă și pe uni și pe alți de bani. Mi-s'a dat ocaziune în acești doi ani, decînd spre nefericirea mea am venit aici ca păstor sufletesc, să văd paremi-se vr'o 8 cazuri de acestea. Eu din partea mea, v'ași sfătui și pe d-ta și pe dumnealui

Cum se vestește în presa mare, Bulgari încep a se gîndi la cedarea Sîlistrei, situată în fața orașului românesc Călărași, pentru a evita astfel războiul cu România.

Casă de vînzare: Casa Nr. 251 din strada principală, constătoare din 2 localuri de prăvălii, 4 locuințe moderne, curte și grădină. A se întrea la proprietarul **Nicolae Hașca**, ori la **Simeon Moldovan**, funcționar la oficiul de dare din Oravița.

Poșta Administrațiunii.

V. Berceanu Biserica-albă. Achitat până la 1 Ianuar 1913.

Bibliografie.

„Micul lord“, traducere de Iosif Nădejde. Educatori și îngeneral părinți, cari au voit să facă educația copiilor lor prin citit, s'au izbit întotdeauna de lipsa unor cărți atrăgătoare pentru copii; cu conținut moral și educativ și, în același timp, de necontestată valoare literală. Și nu numai literatura noastră, dar chiar și alte literaturi sînt sărace în astfel de descrieri. Printre puținele lucruri din literatura universală, cari răspund acestui scop, una din cele mai bune este fără îndoială Micul Lord Fauntleroy de Fr. Burnett. Intro formă literară desăvîrșită este redată o pvestire extrem de interesantă, a vieții acestui nobil, — istorisire care are darul de a ține în copiii toate simțimintele generoase și nobile. Este cartea ideală de educație și nu există limbă cultă, în care să nu fie fost tradusă. Traducerea românească a d-lui Iosif Nădejde este desăvîrșită din toate punctele de vedere. Lucrarea — însoțită de numeroase și reușite ilustrații — se găsește în n-rele 747—748 din „Biblioteca pentru toți“.

A apărut „**Ramuri**“ Nr. 3, revistă literară ilustrată cu următorul sumar: Zaharia Bîrsan: An nou (poezie); Em. Gîrleanu: Ibrahim (nuvelă); Eugeniu Fl. Ionescu: Călător tăcut (poezie); Elena Farago: Crucea roșie română (poezie); V. Mihăilescu: Dece am ridicat monument lui Ioan Maiorescu la Craiova; G. Ionescu-Șișești: Citind pe Bălcescu și Petofi; C. Ș. Făgețel: Scrisori către un prietin; Ileana: Amintiri. Informații și note Bibliografice.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu**.

Redactor-responsabil: **Ilie Oravițanu**.

să nu faceți una ca asta. D-voastre vi-s'ar conveni să fiți chiar pilda sătenilor noștri. Băgați bine de seamă că numai urmînd sfaturilor mele părintești, veți da înainte.

Sofia: Să trăiți, părinte, dar așa-i la noi zaconu' în sat.

Preotul: Această datină urită trebuie stîrpită, dar eu n'am altă putere să vă opresc decît numai puterea sufletească, ear sfatul meu prinde numai unde este binecuvîntarea lui Dumnezeu (se scoală).

Gheorghe: V'am povestit toată treaba cum stă, însă nu cred că voi putea să-i scot gîrgăuni din cap.

Preotul: Regret că m'am demis să intru într-o casă unde nu bărbatul, ci femeia e stăpîn. Se vede că nici căsătoria d-voastră nu a fost făcută după legea bisericească, cum se zice la apostol că „muerea să se teamă de bărbat“. Sănătate bună (iese).

Gheorghe: (petrecîndu-l) Sănătate, d-le Părinte. **Sofia:** (rămînd în scenă) Sănătate... Cînd mi-oî vedeă ceafa, părinte... Văd că cu sfaturile tale o să mă înveți bărbatul să mă și bată. Sărac popa Ion, Dumnezeu să-l ierte, el după totnatu, dar tu... vrea să întorc lumea pe dos... Nu-i mult până-ți vei lua și tu catrofusele.

Gheorghe: (întorcîndu-se) Vezî, muere, am adus și pe părintele, dar cum se vede ție nu-ți plac sfaturile lui.

Sofia: Nici ale lui nici ale tale... Am să fac nuntă și fără voea voastră; fără voea lui popa, a notarășului, a dascălului, măcar și fără voea copilului. Ce-mî pasă mie de lume. O lumea îți ajută cînd n'ai încotro.

(Va urma).

„ORAVICIANA societate pe acții” în Oravița.

Convocare.

Domni acționari ai institutului de credit și economii „ORAVICIANA SOCIETATE PE ACȚII” în Oravița sint prin aceasta convocati la a

XX. adunarea generală ordinară

care se va ține
Joi în 27 Martie st. n. 1913 la 10 ore a. m. în localul institutului

ORDINE DE ZI:

1. Raportul comisiei verificatoare și constituire biroului.
2. Raportul anual al direcțiunii.
3. Raportul anual al inspecțiunii.

4. Stabilirea bilanțului, împărțirea profitului curat și darea abso-lutorului.
5. Eventuale propuneri,

DIRECȚIUNEA.

Oravița, la 20 Februar 1913.

Contul-Bilanț — Mérleg-számla

ACTIVA — VAGYON

PASIVA — TEHER

Cassa în număr — Pénztári készlet	30909.37		Capital de acții — Részvénytőke	550000.—		
Bon în Giro-Conto și la alte bănci —			Capital de acții emis. III. — III-ik kibocsáj-			
Giro-számla és követelések más pénz-			tásu részvénytőke	31576.31	581576	31
intézeteknél	56757.02		Fond de rezervă — Tartalékalap	293191.—		
Cassa de păstrare poștală — Postatakarék-		89195	Fond de rezervă disponibil — Rendelke-			
pénztár	1528.72	11	zésre álló tartalékalap	40588.73		
Escompt de cambii — Váltóleszámitolás .	636709.48		Fond pentru amortizarea edificiului —		340779	73
Escompt de cambii cu acoperire hip. —			Házleirási álap	7000.—		
Jelzálogilag biztosított váltóleszámitolás	1144622.12	1781331	Fondul Consorțiului de ajutorare și consum — Se-		6764	04
Impurmuturi hipotecare — Jelzálog kölcsönök		61	gélyezési és fogyasztási szövetkezet alapja		2329731	73
Obligațiuni cu caventi — Kezességi kötvény kölcsönök		83	Depuneri spre fructificare — Takarékbetétek		752259	20
Impurmuturi de cont-curent — Folyó számla kölcsönök		09	Reescompt — Visszleszámitolás			
Efecte proprii — Saját értékpapirok		25	Impurmuturi hipotecare cedate — Engediményezett		60478	93
Casa institutului — Intézeti ház		83	jelzálog kölcsönök		40000	—
Tigllăria cu abur din Bozovici — Bozovicsi gőztégla			Impur. lombard — Lombard kölcsönök		4773	66
es cserép gyár	232491	45	Creditori în cont-curent — Folyószámlahitelezők			
Expozituri — Kirendeltségek	6037	68	Contribuție rest. la interese depuneri — Hátralékos		5895	94
interese reescompt anticipate și după impurmuturi			betétkamatadó			
hipotecare cedate — Előlegezett visszleszámitolási			Interese tranzitoare anticipate — Előlegezett átmeneti		28620	99
és engediményezett jelzálog kamat	11134	33	kamatok			
Interese restante — Hátralékos értékpapir kamat	1217	87	Interese după emis. III. — III. a kibocsátásu részv.		460	49
Diverse conturi debitoare și interese restante — Kü-			tőke utáni kamatok		375	—
lönféle adósok és hátralékos kamatok	82449	63	Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék		3231	03
Materiale la tigllărie — Téglagyári anyagkészlet	4351	08	Diversi creditori — Különléle hitelezők		48180	31
Mobilier după amortizare — Berendezés leirás után	3000	—	Profit net — Tiszta nyereség		4203127	30
	4203127	56				

DEBIT — TARTOZIK

Contul Profit și Perdere — Nyereség- és veszteség-számla CREDIT — KÖVETEL

Interese depuneri — Betétkamatok	120744.66		Interese escompt — Váltóleszámit. kamatok	142858.54		
" reescompt — Visszleszámit. kam.	56588.01		Interese hipotecare — Jelzálog kölcsön kam.	119963.61		
" după impr. hip. cedate — Enged.			Interese oblig cu caventi — Kezességi kötv.			
mény. jelzálog kölcsön kamatok	3719.73		kamatok	2928.64		
" după emis. III. — III. kibocs. rész-		181512	Interese cont-curent — Folyószámla kam.	2335.03	277350	54
vénytőke után	460.49	89	Interese efecte — Értékpapir kamatok	9264.72		
Salare — Fizetések	24699.—		Venite dela imobile — Ingatlanok jöved.	3818.26	17029	37
Relut de cortel — Lakpénz	2130.—	26829	Venite dela tigllărie — Téglagyár jövedelme	13211.11	2737	73
Contribuție de stat, com. etc. — Állami,			Proviziuni — Jutalékok		16901	57
községi stb. adó	17798.10	29872	Diverse venite — Különléle jövedelmek			
Dare după int. dep. — Betéti kamat adó	12074.45	55				
Spese de birou, porto, comp. de timbre și diverse						
spese — Irodai költségek, porto díjak, bélyegilletékek		12632				
és különféle költségek		60				
Chirie — Lakbér		3000				
Spese de manipulațiune la tigllărie — Téglagyári ke-						
zelési költségek	11654	66				
Amortizare de mobilier — Berendezési leirás	337	20				
Profit net — Tiszta nyereség	48180	31				
	314019	21				

Oravița, 31 Decembrie 1912.

Ion Perian
 șef-contabil. — főkönyvelő.

Dr. Petru Cornean
 director. — igazgató.

Direcțiunea — Az igazgatóság:

Dr. Ion Mangiucia Ioan Măran

Alex. P. Popovici

Victor Poruțiu

Dr. Ion Nedelcu

Dr. Mihai Grosșian

Simion Vițian

Petru Bernaz

Iosif Nedic.

Conturile prezente confrontându-le cu registrele principale și auxiliare, le-am aflat exacte. — Jelen számlákat a fő- és segédkönyvekkel összehasonlítottuk és helyesnek találtuk.

Inspecțiunea — A felügyelő-bizottság:

Nicolae Beloane

Iuliu Roșiu

Ioan E. Țieranu
 președinte — elnök.

Gheorghe Dragoescu

Gheorghe Jianu

Gheorghe Lipovan

Tiparul Tipografiei „Progresul” societate pe acții, Oravița.